

ده کشوری که بزرگ‌ترین اقتصاد سایه را دارند

۱- **گرجستان**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۷۲/۵ درصد
GDP رسمی: ۲۰/۲۹ میلیارد دلار
جمعیت: ۴/۶۰۰/۸۲۵ نفر
اشتغال نیروی کار:
- کشاورزی: ۵۵/۶ درصد
- صنعت: ۸/۹ درصد
- خدمات: ۳۵/۵ درصد

صنعت: فولاد، هواپیمא، لوازم الکتریکی، استخراج معادن (منگنز، مس)، مواد شیمیایی
صادرات: شراب، آب معدنی، میوه و آجیل، فلز، سنگ معدن

۲- **بولیوی**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۷۰/۷ درصد
GDP رسمی: ۴۵/۱۱ میلیارد دلار
جمعیت: ۹/۹۴۷/۴۱۸ نفر
اشتغال نیروی کار:
- کشاورزی: ۴۰ درصد
- صنعت: ۱۷ درصد
- خدمات: ۴۳ درصد

صنعت: استخراج معدن، نفت خام، غذا و نوشیدنی، صنایع دستی، پوشاک
صادرات: گاز طبیعی، دانه‌ها و محصولات سویا، نفت خام، سنگ معدن روی، قلع

۳- **آذربایجان**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۹۶/۶ درصد
GDP رسمی: ۸۶/۰۹ میلیارد دلار
جمعیت: ۸/۳۰۳/۵۱۲ نفر
اشتغال نیروی کار:
- کشاورزی: ۳۸/۲ درصد
- صنعت: ۱۲/۱ درصد
- خدمات: ۴۹/۶ درصد

صنعت: نفت و گاز طبیعی، فرآورده‌های نفتی، تجهیزات نفتی، فولاد، سنگ آهن
صادرات: نفت و گاز (۹۰ درصد)، ماشین‌آلات، پنبه، مواد غذایی

۴- **پرو**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۶۶/۳ درصد
GDP رسمی: ۲۵۳ میلیارد دلار
جمعیت: ۲۹/۹۰۷/۰۰۳ نفر
اشتغال نیروی کار:
- کشاورزی: ۰/۷ درصد
- صنعت: ۲۳/۸ درصد
- خدمات: ۷۵/۳ درصد

صنعت:استخراج معادن و پالایش مواد معدنی، فولاد، ساخت فلز، استخراج و پالایش نفت‌خام
صادرات: مس، طلا، روی، نفت خام و فرآورده‌های نفتی، قهوه، سیب‌زمینی، مارچوبه

۵- **تانزانیا**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۶۳/۰ درصد
GDP رسمی: ۵۷/۸۹ میلیارد دلار
جمعیت: ۴۱/۸۹۲/۸۹۵ نفر
اشتغال نیروی کار:
-کشاورزی: ۸۰ درصد
- صنایع و خدمات: ۲۰ درصد
صنعت: محصولات کشاورزی (شکر، آجیو، سبزیجات)، طلا، قهوه، آجیل، پنبه

۶- **اوکراین**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۵۸/۱ درصد
GDP رسمی: ۲۹۴/۲۶ میلیارد دلار
جمعیت: ۴۵/۴۱۵/۵۹۶ نفر
اشتغال نیروی کار:
-کشاورزی: ۱۵/۸ درصد
- صنعت: ۱۸/۵ درصد
- خدمات: ۶۵/۷ درصد

صنعت: زغال‌سنگ، برق، فلزات آهنی و غیرآهنی، ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل، مواد شیمیایی، مواد غذایی

صادرات: فلزات آهنی و غیرآهنی، سوخت و فرآورده‌های نفتی، مواد شیمیایی، ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل، محصولات غذایی

۷- **تایلند**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۵۷/۲ درصد
GDP رسمی: ۵۳۸/۴۶ میلیارد دلار
جمعیت: ۶۶/۴۰۴/۶۸۸ نفر
اشتغال نیروی کار:
-کشاورزی: ۴۲/۴ درصد
- صنعت: ۱۹/۷ درصد
- خدمات: ۳۷/۹ درصد

صنعت: گردشگری، نساجی و پوشاک، محصولات کشاورزی، نوشیدنی، دخانیات، سیگار، طلا و جواهر، میلمان، پلاستیک، خودرو و قطعات خودرو، کامپیوتر و قطعات آن، دومین تولیدکننده تنگستن در جهان و سومین تولیدکننده قلع در جهان

صادرات: منسوجات و کفش، محصولات شيلات، برنج، جواهرات، خودرو، کامپیوتر

و لوازم برقی

۸- **زیمبابوه**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۵۶/۱ درصد
GDP رسمی: ۳۳۲ میلیون دلار
جمعیت ۱۱/۶۵۱/۸۵۸ نفر
اشتغال نیروی کار:
- کشاورزی: ۶۶ درصد
- صنعت: ۱۰ درصد
- خدمات: ۲۴ درصد

صنعت:استخراج معادن (زغال‌سنگ، طلا، پلاتین، مس، نیکل، قلع)، فولاد، محصولات چوبی، کود شیمیایی، پوشاک و کفش، مواد غذایی، نوشیدنی و عرقیات

صادرات: پلاتین، پنبه، تنباکو، طلا، پارچه و لباس

۹- **اروگوئه**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۵۶ درصد
GDP رسمی: ۴۴/۵۲ میلیارد دلار
جمعیت: ۳/۵۱۰/۳۸۶ نفر
اشتغال نیروی کار:
- کشاورزی: ۹ درصد
- صنعت: ۱۵ درصد
- خدمات: ۷۶ درصد

صنعت: پردازش مواد غذایی، ماشین‌آلات الکتریکی، تجهیزات حمل و نقل، فرآورده‌های نفتی، منسوجات، پوشاک و کفش، مواد غذایی، نوشیدنی و عرقیات

صادرات: گوشت، برنج، محصولات چرم، پشم، ماهی، فرآورده‌های لبنی

۱۰- **کواتمالا**

درصد GDP در اقتصاد سایه: ۵۵/۰ درصد
GDP رسمی: ۶۹/۲۱ میلیارد دلار
جمعیت: ۱۲/۵۵۰/۴۴۰ نفر
اشتغال نیروی کار:
- کشاورزی: ۵۰ درصد
- صنعت: ۱۵ درصد
- خدمات: ۳۵ درصد

صنعت: قند، نساجی و پوشاک، مواد شیمیایی، نفت، فلزات، لاستیک، گردشگری
صادرات: قهوه، شکر، نفت، پوشاک، موز، میوه‌ها و سبزیجات، هل

سایه‌های شهر

گزارشی از مزون‌های خانگی لباس

از سر نیاز است نه از سر خوشی

◀ مريم بابايي

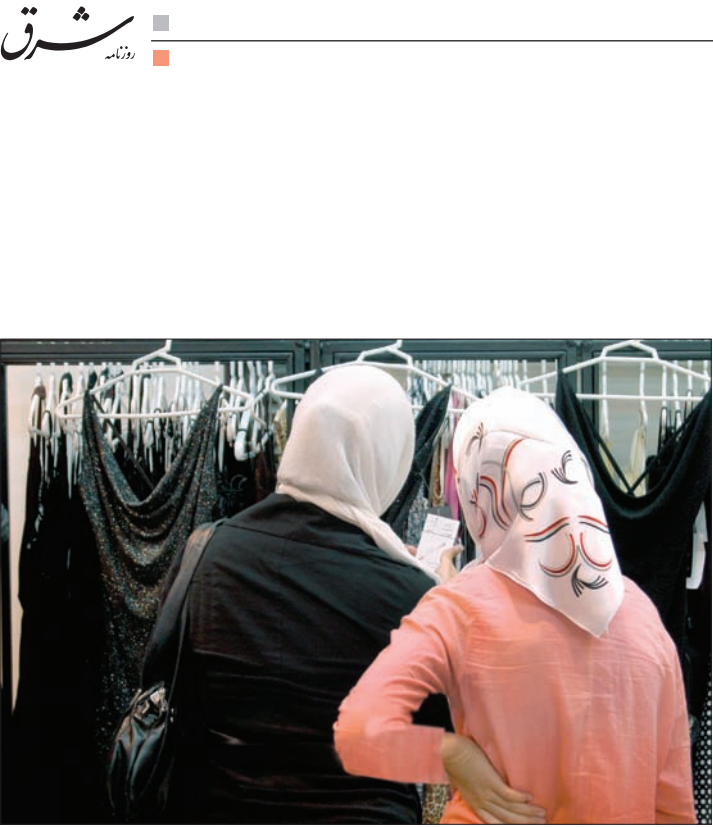
فروش استثنایی، انواع پوشاک زنانه، مردانه، بچگانه، کیف، کفش، مانتو، لباس شب و... خرید از ترکیه، چین، تایلند. با دیدن تراکت تبلیغاتی یک مزون لباس در یکی از مناطق شمالی تهران به فکر افتادم برای گزارش این هفته فعالیت‌های اقتصادی زیرزمینی سسری به یکی از این مزون‌های لباس بزنم که هم فال است و هم تماشا. واحد چهارم از یک ساختمان ۲۰واحدی مسکونی بود که به نظر می‌رسید زیاد حال و هوای یک ساختمان مسکونی را ندارد. آپارتمانی کوچک با سالتی حدوداً ۵۰ متری که پر شده بود با رگال‌های لباس و قفسه‌هایی که به غیر از کیف و کفش و صندل می‌شد وسایلی مثل ساعت، اکشنتر و... را در آن پیدا کرد. به غیر از اتاقی که مخصوص پرو لباس بود انتهای سالن با پارِتیشن یک اتاق پرو دیگر هم درست شده بود. به گفته یکی از فروشنده‌ها در روزهای اولیه افتتاحیه بار جدید، مزون اینقدر شلوغ می‌شود که تا نیمه شب مشغول فروش لباس هستند طوری که دو اتاق پرو جابگو نیست و بسیاری از مشتریان لباس‌هایشان را در سالن امتحان می‌کنند. یک آبدارچی، یک پیک موتوری و کار گر فنی و دو فروشنده کسانی هستند که همراه با صاحب مزون در آنجا که تازه رف

پرسه در آلتان

شاغلان اقتصاد غیررسمی در انزوای اجتماعی

براساس برآورد بانک جهانی، حجم بخش غیررسمی اقتصاد ایران به ۱۷/۹ درصد تولید ناخالصی داخلی کشور رسیده است. این میزان در بین ۱۰۵ کشور جهان رتبه ۸۵ به خود اختصاص داده است. ۳۳ درصد تولید ناخالص داخلی جهان در بخش غیررسمی جریان دارد. چرا این موضوع در برنامه‌ریزی اقتصادی- اجتماعی اهمیت دارد؟
بخش غیررسمی اقتصاد خود دو حیطه را شامل می‌شود: ۱- حیطه قانونی غیررسمی (شامل مشاغل غیررسمی که خود نیز به دو زیربخش مشاغل سیاه (شامل قاچاق کالا، دلالی و کارهای خلاف غیرقانونی) و مشاغل کثیف (شامل مواد مخدر، قاچاق و خرید و فروش غیرقانونی زنان و کودکان و...) طبقه‌بندی شده است. در حقیقت بخش غیررسمی شامل فعالیت‌های

سال پنجم ■ شماره ۱۰۳۸ ■ دوشنبه ۲۵ مرداد ۱۳۸۹

عکس: کارآز سنجانیان

سکونت افراد بعد از هر سفر به کشورهای آسیایی نزدیک مثل ترکیه، هند، تایلند و... یا شهرهای مرزی داخلی می‌تواند به راحتی به مزون لباس تبدیل شود و مشتریانی از بین دوست و آشنا و همسایه پیدا کند که در بسیاری از موارد این کار نه از سر خوشی که از سر نیاز است. اما تنها ویژگی که طی این تغییر ماهیت ثابت باقی مانده است، شناخته شدن به عنوان فعالیت‌های اقتصادی زیرزمینی و راهی برای کسب درآمد و گذران زندگی به دور از پرداخت مالیات است.

قانونی، و مبارزه قاطع با بخش غیرقانونی «سیاه» بیشترین حجم را دارا هستند.
کشورهای بولیوی با ۶۷/۱ درصد، پاناما با ۶۴/۱ درصد، آذربایجان با ۶۰/۶ درصد، پرو با ۵۹/۹ درصد، زیمبابوه با ۵۹/۴ درصد، تانزانیا با ۵۸/۳ درصد، نیجریه با ۵۷/۹ درصد، تایلند با ۵۲/۶ درصد و اوکراین با ۵۲/۲ درصد به ترتیب در رتبه‌های دوم تا دهم از این نظر قرار گرفته‌اند.
کانادا نیز با رقم سه درصدی کمترین حجم اقتصاد غیررسمی را در جهان داراست. آمریکا با ۸/۸ درصد، چین ۸/۸ درصد، انگلیس با ۱۲/۶ درصد، چین ۱۲/۱ درصد، فرانسه ۱۵/۳ درصد، آلمان ۱۶/۳ درصد، و عربستان ۱۸/۴ درصد، نمونه‌هایی از کشورهای دارای حجم کم اقتصاد غیررسمی هستند.
محدود کردن بخش غیررسمی اقتصاد و سوق دادن جزء قانونی این بخش به حیطه رسمی، شناسایی درآمد‌ها و تنظیم پایه مالیاتی برای آنان و تامین پوشش بیمه بازنشستگی، بیمه بیکاری، بیمه درمان، پوشش‌های تامین اجتماعی؛ از کارآفرانگی، فوت، حمایت در برابر اخراج و تامین سایر خدمات اجتماعی برای بخش

حجم بخش غیررسمی و کشورهای توسعه‌یافته به دلیل آسیب‌پذیری از نوسانات اقتصادی، در معرض استرس‌های شدید روانی نیز قرار دارند و احساس بی‌ثباتی و عدم برخورداری از امنیت اجتماعی، جسم و روان این گروه را دائماً در معرض آسیب قرار داده و جرمه‌ها شروع می‌شود.
۳۰-۲۵ کیلو حداکثر مقداری است که هر فرد مجاز است از آن طرف بار بیاورد و هر کیلو اضافه بار پنج تا شش هزار تومان

درآمدزایی است که از شمول ثبت و ضبط رسمی و قانونی کشور بیرون است و بخش عمده‌ای از قوانین و مقررات کشور امکان شناسایی این فعالیت‌ها و پوشش قانونمند آن را پیدا نمی‌کنند. به همین دلیل شاغلان این بخش معمولاً در آمارها و اطلاعات رسمی احتساب نمی‌شوند؛ مالیات نمی‌دهند، بیمه نمی‌شوند؛ از مقررات حمایتی قانون کار و قانون تامین اجتماعی خارج هستند؛ در برابر حوادث شغلی، بیماری‌ها، از کار افتادگی و فوت، اخراج از کار و سایر موقعیت‌های تهدیدکننده شغلی و اجتماعی بی‌پناه هستند و نهایتاً از حقوق اجتماعی محروم و به همین نسبت در انجام تکالیف و مسوولیت‌های اجتماعی خود بی‌تفاوت و سهل‌انگار هستند. اگرچه شاغلان بخش غیررسمی الزاماً «مزوی اجتماعی» تلقی نمی‌شوند، اما عملاً بخش مهمی از ویژگی‌های انزوای اجتماعی بر آنان تحمیل می‌شود و چنانچه ذکر شد معمولاً ابتدایی‌ترین خدمات تامین اجتماعی محروم بوده و نسبت به بحران‌ها و نوسانات اجتماعی بسیار آسیب‌پذیر هستند. علاوه بر محرومیت از بیمه

سایه روشن

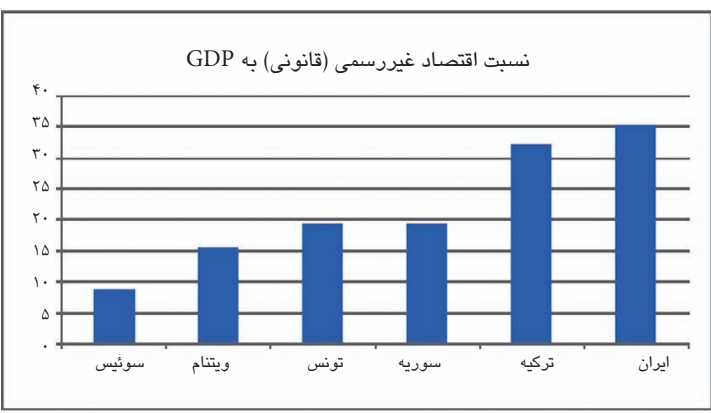
اقتصاد زیرزمینی واقعیتی انکارناپذیر و تلخ

دولت‌ها در چارچوب ساختارهای حکمروایی کارآمد به تقویت اعتماد بین آحاد جامعه و نهادهای اجرایی وجامعید و بستر مناسبی را برای تامین منابع مالیاتی لازم برای تحقق نقش دولت فراهم کرد.

اما در مورد اقتصاد ایران با توجه به شواهد موجود اندازه و حجم اقتصاد زیرزمینی بسیار گسترده‌تر است. نظایر آن.

گیلس و تدس فعالیت‌های زیرزمینی را مطابق جدول طبقه‌بندی می‌کنند.چنان که در جدول ملاحظه می‌شود ردیف اول جدول مذکور شامل فعالیت‌هایی است که به خودی خود اقدام غیرقانونی و مجرمانه تلقی نمی‌شوند اما پس از جاری شدن آن به دلیل عدم پرداخت مالیات شکل غیرقانونی پیدا می‌کنند.برخلاف فعالیت‌های ردیف اول، فعالیت‌ها و درآمدهایی که در ردیف دوم جدول تعریف می‌شوند، به لحاظ ماهوی غیرقانونی و مجرمانه هستند چه نتیجه فعالیت‌هاکسب درآمد باشد (ستون اول) یا انتفاع شخصی (ستون دوم).
علل پیدایش و گسترش اقتصاد زیرزمینی

از منظر تاریخی، پیدایش اقتصاد زیرزمینی با تشکیل دولت (حکومت) همزمان بوده است. دولت برای اداره کشور و تقویت قدرت خود به مالیات یا خراج متکی بوده‌اند و شهروندان و رعایا نیز برای تملک حاصل کار و تلاش خود از پرداخت خراج و مالیات اغلب سر باز زده‌اند.البته با توسعه شهرنشینی و انقلاب صنعتی روابط دولت‌ها با شهروندان پیچیده شد و نهادهای ازارها نیز متناسب با نقش و ساختار دولت‌ها تکامل یافتند. آثار این پیشرفت در نظام‌های دموکراتیک با پاسخگویی

فعالیت‌های بازاری	فعالیت‌های غیربازاری
تخلف در گزارش میزان حقوق، دستمزد، درآمد حاصل از فعالیت‌های خوداشتغالی، سود سود، سوا سهام، سود اوراق بهادار، دریافت‌های مستمر بیمه‌ای و عوارض و مالیات در تجارت الکترونیکی	عدم گزارش مبادلات و تهاتر کالاها و خدمات
فروش کالاها ی به دست آمده از قاچاق، سرقت، کالاها ی ممنوعه و غیره و همچنین درآمد های ناشی از قمار، کلاهبرداری های مالی، سوءاستفاده از بیمه و بانک، نقض قانون مالکیت و حقوق مادی مخترعین، ناشران و پدیدآورندگان آثار هنری و ...	مبادله مستقیم اشیا و کالا های قاچاق و ممنوعه (مشروبات الکلی، مواد دخانی و...) دزدی برای استفاده شخصی، تولید دارو و مواد مخدر برای استفاده شخصی، تکثیر و کپی آثار دیگران برای استفاده شخصی و غیرقانونی

اما علل ایجاد شکاف ۸۸ درصدی عملکرد با هدف برنامه را علاوه بر آن پارامترها باید در سیاست‌ها و عوامل دیگر به ویژه گسترش اقتصاد زیرزمینی در هشت سال اخیر جست‌وجو کرد. افزون بر این، اگر شاخص درآمدهای مالیاتی به مخارج دولت نیز مد نظر باشد برای ثابت ماندن این شاخص در دوره یادشده باید درآمدهای مالیاتی نیز سالانه متناسب با رشد مخارج دولت (میانگین ۶/۱۵ درصد در سال) رشد می‌کرد.در هر حال سهم هفت درصدی مالیات‌ها در تولید ناخالص داخلی در مقایسه با میانگین این شاخص برای کشورهای در حال توسعه (۱۸ درصدی) بسیار کمتر است. به این ترتیب سهم فعالیت‌های قانونی و مشروع در کل ارزش افزوده اقتصاد زیرزمینی نسبت به تولید ناخالص داخلی حدود ۳۵ درصد برآورد می‌شود که اگر سهم حداقل ۱۵ درصدی ناشی از فعالیت‌های غیرقانونی مانند قاچاق مواد مخدر، کالا، اشتغال در بخش غیررسمی و سایر

کارشناس اقتصاد